

De index: voordelen versus vooroordelen

ABVV

Samen sterk

MANNEN - VROUWEN

Verwijzingen naar personen of functies (zoals 'werknemer', 'werkgever', 'arbeider', ...) hebben vanzelfsprekend betrekking op zowel vrouwen als mannen.

NL-FR

Cette brochure est aussi disponible en français. www.fgtb.be.

***De index:
voordelen versus
vooroordelen***

Inhoudstafel

■ Voorwoord	7
■ 1. De index, een meetinstrument	9
■ 2. Automatische indexering, behoud van koopkracht	10
Hoe werkt het?	10
■ 3. Voordelen van ons indexsysteem	12
De indexering versterkt de solidariteit	12
De indexering maakt onderhandelen eenvoudiger	12
De indexering beperkt het risico op sociale conflicten	12
De indexering maakt de economie stabiel	13
■ 4. Vooroordelen over ons indexsysteem	14
Is de index oorzaak van inflatie?	14
Ondermijnt de index onze concurrentiekracht?	15
Is de index onrechtvaardig?	17
■ 5. Hervormen of vervormen?	18
De all-informule	18
De netto-indexering	18
“Egalitaire” indexeringsformules	19
Een index zonder de energieprijzen	20
De “groene” index	20
Indexsprong	20
■ 6. Hoe de concurrentiekracht opkrikken?	22
Beheersing van inflatie en energiekosten	22
Verbetering van de structurele factoren van de concurrentiekracht van de ondernemingen	22
Heroriëntering werkgelegenheidssteun	22
Hervorming van de belastingen om de arbeidskost te verlagen	23
Omschakeling van de economie naar een duurzame, eco-solidaire ontwikkeling	23
Europa opnieuw een sociale dimensie en een positieve rol geven	23

Voorwoord

Vandaag ligt de automatische loonindexering opnieuw onder vuur. Ideeën genoeg: het indexstelsel bestuderen, erover discussiëren, het systeem hervormen, een indexsprong toepassen, de index beperken of zelfs afschaffen ... Maar wat ook de uitgedokterde formule wordt, het resultaat zal hetzelfde zijn: nog meer koopkrachtverlies voor de werknemers, terwijl de prijzen blijven stijgen.

In deze brochure leggen we uit hoe onze index werkt en waarom de automatische indexering toelaat onze koopkracht te behouden. We belichten de voordelen van ons indexsysteem en ontkrachten de vooroordelen. En we beoordelen alle actuele voorstellen om onze index te hervormen. Tot slot geven we nog mee hoe we onze concurrentiekracht kunnen opkrikken zonder te raken aan de index en de lonen.

Anne DEMELENNE
Algemeen secretaris

Rudy DE LEEUW
Voorzitter

1 De index, een meetinstrument

Na de Eerste Wereldoorlog swingden de prijzen van de meeste levensnoodzakelijke producten de pan uit, terwijl de lonen op het vooroorlogse niveau bleven steken. De sociale onrust en de looneisen zetten druk op de regering en onder impuls van Joseph Wauters, de toenmalige socialistische minister van Arbeid, werd een meetinstrument uitgewerkt. De bedoeling was toen, net als nu, te zien of de lonen gelijke tred hielden met de kosten voor levensonderhoud. Omdat het zo goed als onmogelijk is om de prijzen van alle producten te vergelijken, koos de overheid voor een representatieve boodschappenkorf, een selectie van enkele basisproducten. De consumptieprijsindex was geboren.

Sindsdien is dit meetinstrument flink geëvolueerd en zitten er vandaag meerdere honderden producten en diensten in de indexkorf. Die producten worden gewogen in functie van hun belangrijkheid in de gezinsuitgaven: hoe belangrijker de uitgavenpost, hoe meer gewicht. Om zo goed mogelijk de levensduurte weer te geven, wordt de indexkorf regelmatig aangepast.

De index is dus eigenlijk een soort thermometer, een meetinstrument

Als je thermometer 40°C aanwijst, dan heb je flink veel koorts. De thermometer stukslaan of de thermometer "hervormen" door de graadverdeling te wijzigen zodat die slechts 37°C aanwijst, doet de koorts niet afnemen... De enige remedie is de oorzaak van de koorts aanpakken.

Waar moet de index aan voldoen om correct te zijn?

1. De index moet representatief zijn

Om een representatief karakter te behouden, moet de indexkorf regelmatig worden geactualiseerd, zodat nieuwe en veel geconsumeerde goederen en diensten erin worden opgenomen. De diensten en goederen die van de markt verdwenen zijn of minder worden verkocht (bijv. de huur van een video) worden uit de korf verwijderd. De korf wordt om de 2 jaar geactualiseerd en de index wordt om de 8 jaar volledig hervormd.

2. De index moet de evolutie van de levensduurte weergeven

Stijgen de prijzen, dan moet de index stijgen. Dalen de prijzen, dan moet de index dalen. Het is dus cruciaal om goede 'getuigen' te kiezen die de levensduurte correct weergeven.

3. De index moet stabiel en controleerbaar zijn

De controle gebeurt door de Indexcommissie, waarin de sociale gesprekspartners zetelen. Zo moet elke manipulatie vermeden worden.

2 Automatische indexering, behoud van koopkracht

Dankzij het mechanisme van de automatische indexering van lonen en uitkeringen, volgen de lonen en de sociale uitkeringen min of meer de evolutie van de levensduurte. Zo behouden we onze koopkracht en kunnen we met ons huidige inkomen minstens evenveel goederen en diensten kopen als met ons vroeger inkomen. Zonder dit mechanisme zou het meetinstrument dat de index is, tot niets dienen (behalve dan om statistieken op te maken).

De index is niet meer wat hij geweest is

Noch de aanwezigheid van de sociale gesprekspartners in de Indexcommissie, noch de acties van het ABVV tegen het Globaal Plan van Dehaene in 1993 konden verhinderen dat de regering aan de index "sleutelde". In 1993 werd de gezondheidsindex ingevoerd: tabaksproducten, alcoholhoudende dranken, benzine en diesel worden uit de index van de consumptieprijzen geschrapt. Hierdoor stijgt de gezondheidsindex minder snel dan de index van de consumptieprijzen. Deze afgeknotte index (die bovendien om de 4 maand afgevlakt wordt) dient sindsdien als basis voor de indexering van de lonen en de sociale uitkeringen.

Er is, gemiddeld genomen, 0,5% verschil tussen de gewone index en de gezondheidsindex. Werknemers worden dus, ondanks de automatische indexering van lonen en uitkeringen, niet 100% gecompenseerd voor de stijging van de kosten voor levensonderhoud.

Voorbeeld

Op een jaar tijd, tussen april 2011 en april 2012, was de inflatie 3,18%. Dat betekent dat je nu, in april 2012, 103 euro moet betalen voor een product dat je in april 2011 nog 100 euro kostte. De gezondheidsindex steeg in dezelfde periode met 2,96%. Zonder automatische indexering zou je in een jaar tijd op een gemiddeld loon van 2500 euro bruto zo'n 3% koopkracht verliezen. Dat betekent dat je 75 euro bruto per maand of ongeveer 1000 euro per jaar zou verliezen, rekening houdend met het cumulatief effect van meerdere gemiste indexeringen zoals bijvoorbeeld bij indexesprongen zoals in de jaren 80.

Dit voorbeeld toont nog maar eens aan hoe belangrijk de automatische indexering is. In onze buurlanden (behalve dan in Luxemburg) die niet over een dergelijk mechanisme beschikken, gaan de lonen ook omhoog. Maar zoals we hierna aantonen is het resultaat veel minder solidair, en is dit een bron van conflicten. In Duitsland gingen de lonen zelfs omlaag.

■ Hoe werkt het?

Dankzij de automatische indexering worden de inkomens aan de evolutie van de kosten voor levensonderhoud aangepast. Maar er bestaan verschillende regels, al naargelang het om sociale uitkeringen, lonen in de privésector of lonen in de openbare sector gaat.

De sociale uitkeringen

Dit is het 'meest automatische' systeem: telkens de afgevlakte gezondheidsindex met 2% stijgt in vergelijking met het vertrekpunt (de spilindex), worden de sociale uitkeringen de maand erop met 2% verhoogd.

In januari 2012 werd de spilindex van 117,27 overschreden. De sociale uitkeringen werden dus in februari met 2% verhoogd. De volgende spilindex zal dus 119,62 bedragen (117,27 + 2%).

De lonen van de ambtenaren

De lonen in de overheidssector volgen dezelfde regel, maar dan wel met een maand vertraging. Vroeger was dat ook zo voor de sociale uitkeringen, tot het ABVV in 2000 campagne voerde om de uitkeringen onmiddellijk aan te passen, wat sindsdien gebeurt.

De lonen in de privésector

In de privésector wordt de loonindexering bepaald in de sectorale paritaire comités (overlegorganen met werkgevers en vakbonden die akkoorden sluiten over de arbeidsomstandigheden in de sector) en vastgelegd in collectieve arbeidsovereenkomsten (cao's). Dit betekent dat de afspraken in principe om de twee jaar opnieuw onderhandeld moeten worden. In de praktijk wordt het systeem meestal automatisch verlengd. Maar er bestaan verschillende systemen van sector tot sector.

- **Regelmatig, op vaste tijdstippen:** de lonen worden automatisch geïndexeerd op een afgesproken moment, bijvoorbeeld maandelijks of om de drie maanden, ongeacht het niveau van de index op dat moment. Als de inflatie negatief is (zoals in 2009), dan kan er een negatieve indexering toegepast worden.
- **Aan de hand van een voortschrijdende schaal:** de lonen worden aangepast wanneer de referentie-index een bepaalde spilindex bereikt of overschrijdt. Sommige overeenkomsten bepalen dat de spilindex overschreden moet worden met het rekenkundig gemiddeld van twee of meerdere indexcijfers.
- **De all-in of saldoformule:** de indexering wordt vastgelegd bij de ondertekening van een overeenkomst op basis van een vast "all-in" bedrag (alles inbegrepen), d.w.z. de voorziene inflatie + loonsverhoging. Dit is eigenlijk een soort blufpoker: als de inflatie laag is en het onderhandelde percentage hoger, dan wint de werknemer erbij; als de inflatie snel toeneemt en hoger is dan het vastgestelde percentage, verliest de werknemer erbij. Dit verklaart meteen waarom het ABVV tegen dergelijke all-in systemen gekant is.

Belangrijk om weten: niet alle werknemers hebben recht op een automatische indexering. Op de ongeveer 200 paritaire comités, beschikken er 29 niet over een automatische indexering.

3 Voordelen van ons indexstelsysteem

■ De indexering versterkt de solidariteit

- De automatische indexering beschermt de koopkracht van alle werknemers: uit grote en kleine ondernemingen, sterke en zwakke sectoren, van actieve en niet-actieve werknemers. Ook de sociaal gerechtigden hebben immers een automatische indexering (dit jaar zelfs twee indexen, hetzij + 4%). Naast de sociale zekerheid en de interprofessionele akkoorden over sectoren heen, is de index voor vakbonden ook een belangrijk instrument in de solidariteit.
- In onze buurlanden (behalve het Groothertogdom Luxemburg), die niet over een dergelijk systeem beschikken, moeten de werknemers onderhandelen over loonsverhogingen die de gestegen levensduurte neutraliseren. Sterke sectoren met sterke vakbonden slagen daar gemakkelijker in dan zwakkere. Bij ons hebben de werknemers uit de zwakke sectoren de garantie dat hun lonen de prijsstijgingen volgen, bovenop het interprofessioneel minimumloon dat in het interprofessioneel akkoord, het akkoord dat de minimum arbeids- en loonvoorwaarden voor twee jaar vastlegt voor alle werknemers uit de privésector, onderhandeld wordt.

■ De indexering maakt onderhandelen eenvoudiger

- In België gaan de onderhandelingen in principe alleen over reële loonsverhogingen, vaak bescheiden, maar toch bovenop de compensatie voor de prijsstijgingen. In andere landen moet over beide (de inhaalbeweging m.b.t. de inflatie én de reële loonsverhoging) onderhandeld worden. Met als gevolg dat de globale loonsstijging soms lager ligt dan de stijging van de prijzen. Uit het laatste verslag van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven blijkt dat de stijging van de conventionele lonen (de afgesproken loonbarema's) in 2005-2006 en 2007 in Nederland en Duitsland telkens onder de stijging van de prijzen lag, met als gevolg een echt verlies aan koopkracht voor de werknemers uit beide landen...
- Met ons systeem is de globale loonsverhoging gekend van bij het sluiten van een cao, onafhankelijk van de stijging van de inflatie. Het risico verbonden aan een inflatie die zou afwijken van de oorspronkelijk ingeschatte inflatie, berust niet bij de werknemers, maar wel bij de werkgever.

Soms zien de werknemers hun indexaanpassing niet meer als een gevolg van de vakbondsactie en brengen ze de rol van de vakbond alleen nog in verband met de reële loonsverhoging die, in deze periode van loonmatiging, dikwijls beperkt is.

■ De indexering beperkt het risico op sociale conflicten

- Het Europees Observatorium voor Arbeidsbetrekkingen (European Industrial Relations Observatory) toont aan dat looneisen de hoofdoorzaak zijn van sociale conflicten in Europa. Aangezien in België de indexering tot de verworvenheden behoort, blijft het aantal sociale conflicten beperkt.

■ *De indexering maakt de economie stabiel*

- Er wordt slechts een indexering doorgevoerd op basis van de echte prijsverhogingen die in de voorbije maand(en) werden vastgesteld, en niet op basis van verwachtingen of voorspellingen die kunnen schommelen.
- Dankzij ons specifiek systeem (met spilindexen die van sector tot sector verschillen) wordt de indexering over het ganse jaar gespreid. Dit vermijdt een 'schokeffect' in de economie, dat er wel zou zijn indien alle lonen en uitkeringen op hetzelfde moment verhoogd werden.
- Doordat we onze koopkracht maximaal behouden, blijven we consumeren en ondersteunen we de economie. Het is helemaal geen toeval dat België de economische crisis van 2008 beter weerstond dan zijn buurlanden.

4 Vooroordelen over ons indexstelsel

Ons indexstelsel wordt de laatste tijd hevig onder vuur genomen. De OESO, de Europese Centrale Bank, de Nationale Bank van België, en al die wijze (en vooral dikbetaalde) consultants weten wat goed is voor ons, voor onze economie. Ze blijven het herhalen: de automatische loonindexering moet de wereld uit. Ofwel moet die afgeschaft worden, ofwel moeten de spelregels ervan veranderd worden.

Werkgevers uit het Noorden en het Zuiden van ons land (VBO, VOKA, UNIZO, UWE, UCM) klagen steen en been over de loonkost en smeken om een verbetering van onze concurrentiekracht: volgens hen is indexering = hogere loonkost = verlies aan concurrentiekracht en exportcapaciteit = werkloosheid.

De Europese Centrale Bank wijst de "inflatiespiraal" met de vinger: voor de ECB is de index = hogere productiekosten = prijsstijgingen = inflatie. Terwijl de opdracht van de ECB er nu precies in bestaat de inflatie in toom te houden.

Eén van de "aanbevelingen" van de Europese Commissie in het kader van het strikte begrotingsbeleid dat Europa ons wil opleggen is net de afschaffing van ons indexmechanisme.

Het standpunt van het ABVV is gekend: NEEN! Geen sprake van! Die doos van Pandora doen we niet open!

In de regeringsverklaring staat duidelijk te lezen dat de regering niet aan de index wil raken. Maar de rechtse politieke partijen uit de coalitie geven niet op. Ze lanceren met de regelmaat van de klok "hervormingsvoorstellen". Met welke argumenten? Er wordt van alles en nog wat beweerd, vaak dingen die helemaal niet kloppen met de werkelijkheid. Wij willen niet dat er aan de index geraakt wordt! Laten we feiten en vooroordelen, waarheid en stemmingmakerij van mekaar onderscheiden.

■ Is de index oorzaak van inflatie?

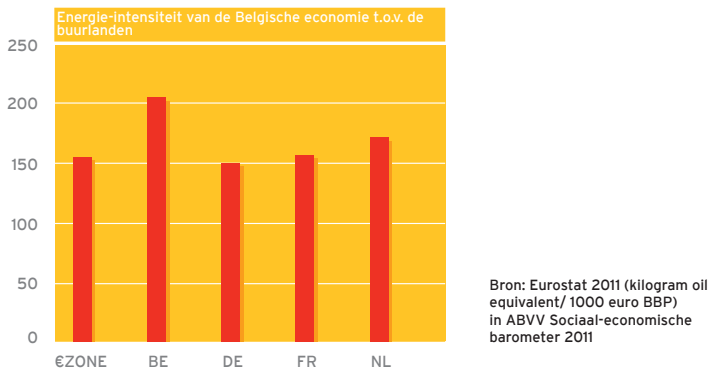
Ons automatisch indexeringsmechanisme zou prijsstijgingen in de hand werken. De index zou een oorzaak van inflatie zijn. Misschien niet rechtstreeks, maar toch onrechtstreeks: de prijzen stijgen, de lonen worden geïndexeerd, de productiekosten stijgen, dus stijgen de prijzen weer, dus worden de lonen weer geïndexeerd ...

Dit klopt niet!

- Onze indexering is een "ex-post" systeem. Dit betekent dat de lonen pas stijgen wanneer vastgesteld werd dat de prijzen gestegen zijn. Vaak veroorzaakt een stijging van de petroleumprijzen een prijsstijging. Een betere prijzencontrole, vooral dan van de energieprijzen, zou de inflatie vertragen.
- Ons indexstelsel:
 - is maar gedeeltelijk, aangezien de gezondheidsindex geen rekening houdt met de brandstofprijzen;
 - heeft een vertragend en verzachtend effect, omdat er een afgevlakte gezondheidsindex toegepast wordt (viermaandelijks gemiddelde); bovendien worden de lonen pas enkele maanden na de prijsstijgingen aangepast.

De energieprijzen wakkeren de inflatie aan

De prijzen van de energieproducten zijn de allereerste oorzaak van de stijging van de kosten voor levensonderhoud. Die prijzen stijgen vlugger bij ons dan bij onze buurlanden.

■ Ondernijmt de index onze concurrentiekracht?

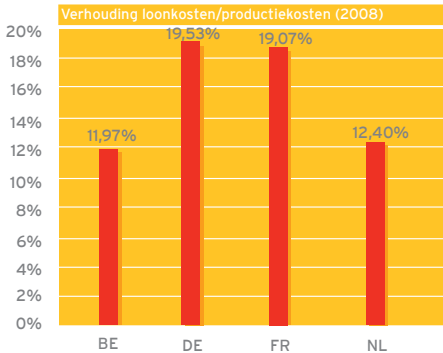
In onze buurlanden (die landen waarmee wij vaak vergeleken worden om de loonmarge te bepalen) bestaat de automatische indexering niet. Bij ons stijgen de lonen dus sneller dan bij hen. Dus zijn wij niet competitief.

Dit klopt niet!

- Als we de evolutie van de lonen bij ons (of in Luxemburg) vergelijken met de loonevolutie in de eurozone, dan is er maar weinig verschil... behalve dan met Duitsland. In Duitsland bestaat niet alleen een loonstop, maar de lonen gaan er omlaag. Als elk land zo iets zou doen, zitten we in een straatje zonder eind.
- In onze buurlanden stijgen de lonen ook zonder index. Waar is onze index dan nog goed voor? Onze burens krijgen ook loonsverhogingen, maar die moeten telkens weer onderhandeld of afgedwongen worden, al dan niet via staking of andere acties. Sterke sectoren krijgen dan een loonsverhoging, maar zwakke sectoren blijven in de kou staan.
- Ons systeem van automatische loonindexering, is niet alleen een factor van solidariteit, het zorgt ook voor een betere spreiding in de tijd van de loonsverhogingen, gelijkmatig, in alle rust. De index is een factor van economische stabiliteit.
- De lonen zijn maar één element van de productiekosten.

Aandeel van de lonen in de productiekosten

In vergelijking met Frankrijk, Duitsland en Nederland zijn wij, Belgen, minder duur. Bij ons vertegenwoordigen de lonen in de industrie slechts 12% van de productiekosten, terwijl dit in Duitsland, ondanks de loonmatiging, 19% is. Er zijn dus ook andere kosten, ondermeer voor energie. En bij ons is energie een flink stuk duurder...

Bron: Eurostat 2011 in ABVV Sociaal-economische barometer 2011

Elk jaar krijgen de werkgevers 15 miljard euro cadeau

Elk jaar krijgen de bedrijven meer dan 10 miljard aan diverse steunmaatregelen (sociale bijdrageverlagingen, belastingaftrekken, ...) zonder de meer dan 5 miljard notionele intrestafrek te vergeten (die inderdaad niet goed verdeeld is tussen multinationals en KMO's).

Winsten en dividenden swingen de pan uit

Sinds 2000 volgen de lonen alleen maar de evolutie van de kosten voor levensonderhoud (+ 39%), ze overschrijden die nauwelijks. Maar de winsten stijgen fors (+ 75%) en de aan de aandeelhouders uitgekeerde dividenden gaan als een raket de hoogte in (+ 189%). Om maar te zwijgen van de bonussen die sommige CEO's zichzelf toekennen. Zo steeg de bonus van de CEO van Bekaert met 33%, terwijl tegelijkertijd 600 werknemers aan de deur gezet werden.

Vergoeding van arbeid en vergoeding van kapitaal			
In miljoen euro	2000	2009	Groei
Vennootschapswinsten	41.127	82.467	75%
Vennootschapsbelastingen	9.397	9.735	4%
Vergoeding van de werknemers	87.235	121.579	39%
Bruto-investeringen	31.163	41.297	33%
Uitgekeerde dividenden	9.051	26.136	189%

Bron : Dirk Van Der Maelen, 2011 in ABVV Sociaal-economische barometer 2011

■ *Is de index onrechtvaardig?*

Een indexering in procenten is in het voordeel van de hoge lonen: 2% op 1.800 euro, dat is de helft van 2% op 3.600 euro... Dit is toch onrechtvaardig?

Dit klopt niet!

- De automatische indexering is niet rechtvaardig of onrechtvaardig, maar neutraal. De indexering waarborgt de koopkracht van iedereen: werknemers, mensen met een sociale uitkering, kleine of grote lonen.
- Grote lonen dragen meer bij tot de sociale zekerheid, tot de belastingen. Voor sociale bijdragen is er geen bovengrens, de refertelonen (voor de pensioenberekening bijvoorbeeld) zijn echter wel begrensd. Bovendien zijn de belastingen progressief.
- De index is geen herverdelingsinstrument. Hervreiding gebeurt (of zou moeten gebeuren) via:
 - de sociale bijdragen. Lage lonen genieten bijdrageverlagingen. Hoge lonen betalen meer bijdragen. Vermits de refertelonen in de sociale zekerheid begrensd zijn, betalen hoge lonen meer voor een voordeel dat verhoudingsgewijs kleiner uitvalt. Wie een loon heeft dat gelijk is aan het dubbele van het minimumloon, krijgt daarom later geen dubbel pensioen...
 - de fiscaliteit. Ook al valt er een ander te zeggen over het herverdelend karakter van de belastingen, toch is en blijft een progressieve belasting waarbij de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen, een instrument voor de herverdeling van de rijkdom (via de Staat en de openbare diensten).

5 Hervormen of vervormen?

Aan voorstellen, ideetjes, proefballonnetjes om onze automatische indexering te hervormen is er geen gebrek. Ze hebben echter allemaal een gemeenschappelijk kenmerk: een voor een leiden ze AUTOMATISCH tot een onmiddellijke of uitgestelde daling van de koopkracht, ook voor de lagere lonen en de ongeschoolde werknemers. Een overzicht.

■ De all-informule

“All-in” indexeringssystemen onderhandelen nominale, “vaste” verhogingen, dus loonsverhoging + verwachte inflatie. De globale loonsverhoging is dus gekend van bij de start, ongeacht de werkelijke evolutie van de inflatie. All-inakkoorden verleggen het inflatierisico van de werkgever naar de werknemer. Als de prijzen sneller stijgen dan verwacht, boeten de werknemers aan koopkracht in. Vanuit vakbondsstandpunt dus geen aanrader.

Resultaat: gevaar voor koopkrachtverlies.

■ De netto-indexering

Bedoeling hiervan is enkel het nettoloon te indexeren, dus het brutomaandloon na aftrek van de sociale bijdragen en de bedrijfsvoorheffing. De bedrijfsvoorheffing is de voorafbetaling van de verschuldigde belasting op het loon. Dit bedrag wordt onmiddellijk van het brutomaandloon afgehouden. Aangezien de belasting varieert afhankelijk van de gezinssituatie (al dan niet een partner, die al dan niet werkt) en de gezinssamenstelling (kinderen ten laste of niet), varieert ook het bedrag van de bedrijfsvoorheffing in functie van die criteria.

Op het eerste gezicht zou het nettoloon daar niet onder lijden. Maar een netto-indexering houdt ook in dat de sociale bijdragen en de bedrijfsvoorheffing niet geïndexeerd worden. Ze stijgen dus niet mee, terwijl de levensduurte wel stijgt. Met de tijd verliezen ze dus aan waarde.

Drie gevolgen:

1. De Staat en de sociale zekerheid ontvangen minder belastingen en sociale bijdragen, waardoor de Staatsinkomsten verminderen (zelfs indien de Staat als werkgever voordeel zou doen bij de sociale bijdragen van de ambtenaren), net als de sociale bescherming.
2. De aan het brutoloon verbonden rechten (werkloosheid, ziekteuitkeringen, pensioenen) gaan er ook op achteruit. Met de tijd worden de werkloosheidsuitkeringen, de ziekteuitkeringen en de pensioenen lager.
3. Enkel de werkgevers doen hun voordeel bij dit systeem.

Resultaat: gevaar voor koopkrachtverlies later en minder middelen voor de overheid.

Een indexering van de nettolonen werkt dus op termijn het faillissement van de sociale zekerheid en van de overheidswerking in de hand. Voor het ABVV kan er dan ook geen sprake zijn van netto-indexering. Deze formule is je reinste demagogie.

■ "Egalitaire" indexeringsformules

1. "Centen, geen procenten"

Iedereen ontvangt een gelijk bedrag, ongeacht zijn loon.

2. Indexering van de laagste lonen

Enkel de laagste lonen, bijvoorbeeld de lonen tot op het niveau van het gemiddeld loon, worden geïndexeerd.

Beide systemen lijken rechtvaardiger omdat de laagste lonen procentueel meer zouden krijgen dan de hogere lonen. Maar naast het feit dat de indexering ten doel heeft de koopkracht van iedereen te beschermen (zie hiervoor Is de index onrechtvaardig?) en geen herverdelende functie heeft (dat is de rol van de sociale zekerheid en de fiscaliteit), zijn er aan dergelijke systemen ook grote nadelen verbonden.

1. Opdat het systeem interessant zou zijn voor de werkgevers die met het argument van de concurrentiekracht zwaaien, moet het bedrag in centen of de loongrens vrij laag gelegd worden. Daarom spreken zij van de "lage lonen". Als men weet dat slechts 30% van de werknemers minder dan 2.000 euro bruto verdient, dan betekent dit dat 70% van de werknemers erbij zou verliezen.
2. De hogere lonen zouden met de tijd erop achteruitgaan, wat neerkomt op een neerwaartse gelijkschakeling van de lonen.
3. De hogere lonen zijn hoger omdat de betrokken werknemers een welbepaalde opleiding hebben ofwel zeldzaam zijn op de arbeidsmarkt. Zij hebben dan de neiging om individueel over loonsverhogingen te onderhandelen, of hun werkgever vindt ergens wel een middel om ze te houden (voordelen in natura, geschenkcheques, resultaatgebonden voordelen, aanvullend pensioen), er wel voor zorgend dat hij er geen sociale bijdragen op moet betalen.
 - Het "egalitaire" karakter van een indexering in centen i.p.v. procenten zou op termijn verdwijnen en de loonverschillen dreigen verder toe te nemen.
 - Op langere termijn zou een dergelijk systeem het interprofessioneel overleg uithollen, enkel individuele onderhandelingen zouden nog overblijven. De lage lonen, de laaggeschoolde werknemers zouden niet langer bij machte zijn om loonsverhogingen bovenop de index te onderhandelen.
 - Aangezien de hogere lonen bij gebrek aan (voldoende) indexering aan koopkracht zouden inboeten, zullen ook de inkomsten van de Staat en van de sociale zekerheid dalen. Het gevaar is dan ook niet denkbeeldig dat dit verlies aan inkomsten voor de belastingen en de sociale zekerheid ergens gecompenseerd moet worden. En hoe vindt men dan het gemakkelijkst nieuwe inkomsten? Door de indirecte belastingen (bijv. BTW) te verhogen, die echter verhoudingsgewijs het zwaarst op de laagste inkomens wegen.
 - De aan het brutoloon verbonden rechten (werkloosheid, ziekteuitkeringen, pensioenen) zullen erop achteruitgaan. Met de tijd worden de werkloosheidsuitkeringen, de ziekte-uitkeringen en de pensioenen lager voor de werknemers van wie het loon gelegen is tussen het indexeringsplafond en het loonplafond dat dient voor de berekening van de sociale uitkeringen.

Resultaat: gevaar voor koopkrachtverlies later en minder middelen voor de overheid.

■ Een index zonder de energieprijzen

Als het vooral de energieprijzen zijn die de inflatie doen stijgen, waarom dan niet gewoon die energieproducten uit de index lichten? Dit heeft men al gedaan met brandstoffen, tabak en alcohol (de zogenaamde gezondheidsindex).

Dergelijk geknoei met de index is onaanvaardbaar. In plaats van de koorts te bestrijden, gooit men de koortsthermometer stuk. Want ook als die producten niet meer in de indexkorf zitten, blijven hun prijzen stijgen. Controle op of bevrozen van de energieprijzen is een veel betere oplossing!

Resultaat: koopkrachtverlies.

■ De "groene" index

De werkgevers stellen voor om alle kostenverhogende maatregelen die de overheid neemt om "groener" te consumeren, uit de index te weren. Dat moet dan gebeuren via een neutralisatie van bijv. groene taksen in de index. De achterliggende gedachte is dat consumenten slechts hun consumptiepatroon zullen vergroenen indien ze dit ook voelen in hun portemonnee.

Daar kan natuurlijk geen sprake van zijn, aangezien het niet door de index is dat mensen hun gedrag zullen aanpassen, maar wel omwille van de kostprijs van de goederen en diensten die ze kopen. Mensen twee keer doen betalen lijkt niet echt logisch. Overigens, er moeten voldoende alternatieven voorhanden zijn om gedrag te veranderen. Zo heeft bijvoorbeeld niet iedereen de middelen om zonnepanelen te plaatsen, ondanks de subsidiëring ervan. Maar de subsidiëring gebeurt wel via de distributietarieven voor elektriciteit. Dit neutraliseren in de index is sociaal. De overheid zou beter het financieringsmechanisme van de groene stroomproductie herzien.

Resultaat: koopkrachtverlies.

■ Indexsprong

Een indexsprong is een indexering schrappen of uitstellen. Deze ingreep wordt als vrij pijnloos voorgesteld. In het verleden werd al meerdere malen naar dit middel gegrepen.

Een indexsprong kan op verscheidene manieren:

- Alles wat boven een loonindexering van 2% uitstijgt, wordt gewoon weggeveegd.
- Een deel of het hele bedrag van een indexering van lonen en uitkeringen (+2% dus) wordt overgeheveld naar het budget van de sociale zekerheid of naar de algemene middelen, zonder aan de loonkost zelf te raken.
- De indexering wordt tijdelijk buitenspel gezet, zoals in het begin van de jaren 80 gedaan werd met de indexsprongen.

Uit een bijgewerkte studie van 2010 over het effect van een indexsprong op de economie en de werkgelegenheid (Konings e.a., 25/02/2012) blijkt dat een niet-indexering van de lonen van een "gemiddelde onderneming" met 2% op termijn de werkloosheid zou doen stijgen met 0,3 procentpunt en de privéconsumptie met 0,2 procentpunt zou doen afnemen. Dit laatste doordat de minder hoge lonen een groter deel van hun inkomen aan consumptie besteden dan de hogere lonen (die meer kunnen sparen).

Een indexsprong is geen eenmalig inkomensverlies, maar heeft wel een gecumuleerd effect dat op termijn steeds groter wordt. Als men het gecumuleerd verlies van de drie indexsprongen in de jaren 80 ('84, '85 en '87) berekent voor een werknemer met een gemiddeld loon, dan komt men vandaag aan maar liefst 35.131,5 euro!

Resultaat: koopkrachtverlies, dalende consumptie en banenverlies.

Eigenlijk weet iedereen dat zo'n ingreep maar één doel heeft: onder voorwendsel van de concurrentiekracht de winstmarges van de ondernemingen verhogen.

6 *Hoe de concurrentiekracht opkrikken?*

Via de indexering aan de lonen raken om zo de concurrentiekracht op te krikken is alles behalve een goed idee. Dit zou, bovenop alle besparings- en crisismaatregelen, de economische crisis alleen maar verergeren en de loonconcurrentie binnen de Europese Unie nog doen toenemen. Een economische relance vergt structurele maatregelen op economisch en fiscaal vlak om onze economie in de richting te sturen van duurzame ontwikkeling, de schuldenlast te verlagen en de overheid een grotere budgettaire ruimte te geven.

■ *Beheersing van inflatie en energiekosten*

Wil men de inflatie aan banden leggen, dan moet men de oorzaken aanpakken. De twee belangrijkste oorzaken van de prijsstijgingen zijn de onverantwoorde stijging van de energieprijzen en van de marges die tussenpersonen nemen op de bewerkte voedingsmiddelen. Die stijgen bij ons een stuk sneller dan in de buurlanden. Er moet dan ook een duurzame controle ingevoerd worden op prijzen van energie en voedingswaren.

■ *Verbetering van de structurele factoren van de concurrentiekracht van de ondernemingen*

Door de energieprijzen te verlagen, slim om te springen met energie en door energie te besparen, zullen ook de productiekosten van de ondernemingen, vooral van deze die veel energie verbruiken, fors dalen.

Maar de concurrentiekracht van de ondernemingen hangt vooral af van technologische innovatie. Die hangt op haar beurt samen met onderzoek & ontwikkeling en met de bijhorende opleiding van de werknemers. De ondernemingen moeten meer in die domeinen investeren om hun producten te verbeteren, in plaats van steeds weer de loonkosten te willen drukken.

■ *Heroriëntering werkgelegenheidssteun*

De ondernemingen klagen dat de loonkosten te hoog zijn. Nochtans ontvangen ze jaarlijks voor meer dan 15 miljard steun in de vorm van belastingverlagingen of verminderingen van sociale bijdragen om de tewerkstelling in stand te houden of banen te scheppen.

Een groot deel van deze steunmaatregelen zijn echter een buitenkans voor de bedrijven en dus een overbodig cadeau. Als een onderneming moet aanwerven om te groeien, dan doet ze dat ook zonder steunmaatregelen. Een ander deel, zoals de notionele interest, wordt op zak gestoken door multinationals die geen banen scheppen - of er zelfs schrappen zoals bij Arcelor-Mittal - maar gewoon een zetel bij ons openen om van die belastingvoordelen te kunnen profiteren.

Werkgelegenheidssteun moet dienen voor de werkgelegenheid. Dat moet een absolute voorwaarde zijn.

■ *Hervorming van de belastingen om de arbeidskost te verlagen*

Als arbeid zoveel kost, dan komt dit omdat arbeid in vergelijking met de andere inkomens overbelast wordt. De progressiviteit van de belastingen moet naar omlaag voor de lage en de middeninkomens, en naar omhoog voor de hoge inkomens. Bovendien moet de belastingbasis verbreed worden, zodat ook alle andere inkomens, onder meer die uit kapitaal die te weinig belast worden, een bijdrage leveren. Zelfs de voorheffing van 21% op dividenden is een stuk lager dan wat de meeste werknemers aan personenbelasting betalen. Bovendien worden de inkomens uit kapitaal en uit eigendom niet samengevoegd met inkomens uit arbeid, ze worden afzonderlijk ... en dus lager belast!

■ *Omschakeling van de economie naar een duurzame, eco-solidaire ontwikkeling*

Relance van de economie en de groei betekent niet dat er steeds meer geproduceerd moet worden, met het risico van steeds meer vervuiling en uitputting van de natuurlijke hulpbronnen. De omslag naar een duurzaam groeimodel (minder energieverwendend, minder CO₂-uitstoot, milieuvriendelijker) noopt ons tot een geleidelijke aanpassing van ons industrieel productieapparaat. De alliantie werk & milieu is een middel om duurzame, niet delocaliseerbare banen te scheppen en de economie een nieuw elan te geven zonder onze planeet te vernietigen. De overheid moet daarbij investeren in mobiliteit of in alternatieve energieën.

■ *Europa opnieuw een sociale dimensie en een positieve rol geven*

De aanvallen op onze lonen worden door rechts Europa gestuurd of overgenomen om een veralgemeend beleid van besparingen en sociale dumping te voeren, wat fiscaal en sociaal egoïsme in de hand werkt.

Het Europees bestuur moet integendeel werk maken van fiscale harmonisatie, een sociale pijler, een industrieel beleid, een monetair beleid ter ondersteuning van de economie en duurzame ontwikkeling in plaats van de interne concurrentie en de sociale dumping aan te wakkeren.

Nota's

Voor meer info:

ABVV

Hoogstraat 42 | 1000 Brussel

Tel. +32 2 506 82 11 | Fax +32 2 506 82 29

infos@abvv.be | www.abvv.be

Volledige of gedeeltelijke overname of reproductie van de tekst uit deze brochure mag alleen met duidelijke bronvermelding. Verantwoordelijke uitgever: Rudy De Leeuw © april 2012

Cette brochure est aussi disponible en français www.fgtb.be/brochures-fgtb

D/2012/1262/16